

427 milijard izgubljenih davkov vsako leto: vsako sekundo se v davčni oazi izgubi ekvivalent letne plače ene medicinske sestre

Države zaradi izgube davka od dohodkov največjih multinacionalk in izogibanja zasebnim davkom vsako leto skupaj izgubijo več kot 427 milijard dolarjev prihodkov za javne blagajne. To predstavlja približno 34 milijonov letnih plač medicinskih sester vsako leto - ali letno plačo ene medicinske sestre vsako sekundo¹ -, so v danes objavljeni študiji preračunale mreža Tax Justice Network, združenje Public Services International in mreža Global Alliance for Tax Justice. Medtem ko se s pandemijo prizadete države po vsem svetu spopadajo z drugim in tretjim valom koronavirusa, študija prvič razkriva, koliko javnih sredstev vsaka država izgubi zaradi globalne davčne zlorabe. Po vsem svetu ekonomisti, sindikati in civilna družba pozivajo vlade, naj nemudoma sprejmejo dolgo zakasnele ukrepe za davčno reformo, da bi omejili globalno davčno zlorabo in odpravili neenakosti ter stiske, ki so rezultat davčnih izgub.

Študija *Stanje davčne pravičnosti 2020* (*State of Tax Justice 2020*) je prva študija, ki temeljito izmeri, koliko vsaka država izgubi tako zaradi zlorabe davka od dohodkov pravnih oseb, kot tudi zaradi utaje zasebnega davka, kar pomeni velik napredek v davčni transparentnosti. Medtem ko so se prejšnje študije o obsegu globalne zlorabe davkov morale spoprijeti z meglo finančne tajnosti, ki je obkrožala davčne zadeve večnacionalnih družb, pravkar objavljena študija analizira podatke, ki so jih največje multinacionalne družbe same prijavile davčnim organom in jih je nedavno objavila OECD.

Od 427 milijard ameriških dolarjev davka, ki jih države vsako leto izgubijo v davčnih oazah, je ocenjeno, da 245 milijard ameriških dolarjev izgubijo neposredno zaradi zlorabe davka od dohodkov pravnih oseb s strani multinacionalnih družb, 182 milijard dolarjev zaradi zasebnih davčnih utaj posameznikov. To je mogoče zato, ker se 1,38 bilijona dolarjev dobička iz držav, v katerih so bili ustvarjeni, preusmeri v davčne oaze, kjer so stopnje davka od dohodkov pravnih oseb izjemno nizke ali jih sploh ni.

¹ Davčne izgube držav po svetu so ekvivalent letnim plačam skoraj 34 milijonov medicinskih sester vsako leto. Avtorji so se izognili splošni uporabi povprečne letne plače medicinske sestre ene države za celoten svet, in so globalno število ekvivalentno izgubljenim plačam medicinskih sester dobili tako, da so najprej izračunali, ekvivalent davčne izgube posamezne države v številu povprečnih letnih plač medicinskih sester v obravnavani državi – lokalno število. Nato so sešteli ekvivalente letnih plač medicinskih sester za vse države, da so dobili globalni seštevek, ki predstavlja letne plače medicinskih sester po svetu. Povprečne letne plače medicinskih sester v državah izvirajo iz [podatkov OECD](#). Za države, ki niso članice OECD, so uporabili povprečno plačo v državi, kot jo poroča [International Labor Organization](#) (ILO). Manjkajoče vrednosti v zbirkah podatkov OECD in ILO so bile izračunane z uporabo razmerja med povprečno plačo države in BDP-jem na prebivalca, ugotovljenim v drugih državah.

Revnejše države močnejše prizadete zaradi davčnih zlorab

Medtem ko države z višjimi dohodki izgubijo več davkov zaradi globalne davčne zlorabe, imajo davčne izgube veliko večje posledice v državah z nižjimi dohodki. Države z višjim dohodkom vsako leto izgubijo več kot 382 milijard dolarjev, države z nižjimi dohodki pa 45 milijard dolarjev. Vendar pa davčne izgube držav z nižjimi dohodki predstavljajo skoraj 52 % njihovih kombiniranih proračunov za javno zdravje, medtem ko so davčne izgube držav z višjimi dohodki enake 8 % njihovih kombiniranih proračunov za javno zdravje. Podobno države z nižjimi dohodki izgubijo 5,8 % celotnega davčnega prihodka, ki ga običajno poberejo na leto, države z višjimi dohodki pa v povprečju izgubijo 2,5 %.

Bogate države so odgovorne za skoraj vse svetovne davčne izgube

Države z višjimi dohodki so odgovorne za 98 % davčnih izgub, kar stane države po vsem svetu za 419 milijard dolarjev izgubljenega davka vsako leto, države z nižjimi dohodki pa za zgolj 2 % oz. 8 milijard dolarjev izgubljenega davka. Pet jurisdikcij, ki so najbolj odgovorne za davčne izgube držav, so britansko ozemlje Kajman (16,5 % svetovnih davčnih izgub), Združeno kraljestvo (10 %), Nizozemska (8,5 %), Luksemburg (6,5 %) in ZDA (5,53 %). Države članice G20, ki so se ta konec tedna sestale na vrhu Leaders' Summit 2020, so kolektivno odgovorne za 26,7 % svetovnih davčnih izgub. Mreža za davčno pravičnost Tax Justice Network zato ta konec tedna poziva voditelje držav G20, naj zahtevajo javno objavo dobičkov posameznih večnacionalnih podjetij po državah.

Alex Cobham, izvršni direktor mreže Tax Justice Network, je dejal:

‘Globalni davčni sistem, ki izgubi več kot 427 milijard dolarjev na leto, ni pokvarjen sistem, ampak sistem, ki je programiran za propad. Pod pritiskom podjetniških velikanov in davčnih oaz, kot sta Nizozemska in mreža Združenega kraljestva, so naše vlade globalni davčni sistem načrtovale tako, da dajejo prednost najbogatejšim korporacijam in posameznikom pred potrebami vseh drugih.’

‘Zdaj moramo bolj kot kdaj koli prej znova načrtovati svoj globalni davčni sistem, da bomo zdravju in preživetju ljudi dali prednost pred željami tistih, ki so naklonjeni neplačilu davka. Vlade pozivamo, naj uvedejo davek na presežek dobička za velike multinacionalke, ki že leta spreminjajo države, in ciljajo na tiste, katerih dobiček je med pandemijo naraščal, medtem ko so bila lokalna podjetja prisiljena v zaklepanje.’

Rosa Pavanelli, generalna sekretarka pri Public Services International, pravi:

‘Razlog, da se zdravstveni delavci, ki so v prvi liniji, soočajo s pomanjkanjem osebne zaščitne opreme in brutalnim pomanjkanjem kadrov, je v tem, da so si naše vlade desetletja prizadevale za varčevanje in privatizacijo, hkrati pa omogočale zlorabo davka od dohodkov pravnih oseb. Za mnoge delavce je gledati zdaj te iste politike "ploskati" njim v zahvalo žalitev. Naraščajočo jezo javnosti je treba usmeriti v resnične ukrepe: korporacije in mega bogate je treba primorati, da končno plačajo svoj pravičen delež za izgradnjo boljših javnih storitev.’

Dr. Dereje Alemayehu, izvršni koordinator mreže Global Alliance for Tax Justice, je dodal:

»Poročilo Stanje davčne pravičnosti 2020 zajema globalno neenakost v streznujoče močnih številkah. Države z nižjimi dohodki izgubijo več kot polovico tistega, kar vsako leto porabijo za javno zdravje, na račun davčnih oaz - to je dovolj za pokritje letnih plač skoraj 18 milijonov medicinskih sester vsako leto. Da OECD v zadnjih letih ni izvedel pomembnih reform v zvezi z globalnimi davčnimi pravili, kljub večkrat izraženi dobri volji, jasno kaže, da za klub bogatih držav naloga ni bila mogoča. Z današnjimi podatki, ki kažejo, da so države OECD kolektivno odgovorne za skoraj polovico vseh svetovnih davčnih izgub, je bila naloga očitno tudi neprimerna za klub, močno vmešan v svet davčnih oaz.

„Vzpostaviti moramo konvencijo ZN o davkih, da se bomo premaknili v smeri globalnih davčnih reform. Samo s preusmeritvijo postopka določanja globalnih davčnih standardov pod okrilje ZN lahko zagotovimo, da je mednarodno davčno upravljanje pregledno in demokratično ter da naš svetovni davčni sistem resnično pošteno in pravično spoštuje davčne pravice držav v razvoju. “

Slovenija bi lahko z izgubljenim davkom pokrila letne plače 7.591 medicinskim sestram

V primeru Slovenije se ocenjuje, da so multinacionalne družbe iz države preusmerile 973 milijonov ameriških dolarjev v davčne oaze, da bi se izognile plačilu davkov. To pomeni neposredno izgubo prihodkov v višini 97 milijonov USD samo z naslova pridobljenih podatkov OECD. Skupne izgube prihodkov od davka od dohodkov pravnih oseb, vključno s posrednimi izgubami zaradi tekme proti dnu ko gre za davčne stopnje držav, pa se verjetno gibajo med 277 milijoni USD in 1.5 milijarde USD.

Maruša Babnik, strokovna sodelavka Ekvilib Inštituta, člana Global Alliance for Tax Justice, pravi:

'Pozdravljamo novo študijo naših partnerjev – prvo tovrstno študijo, ki ima za podlago uradne podatke, ki jih je objavil OECD. Zaradi zdravstvene krize, ki je povzročila tudi novo gospodarsko in socialno krizo, se vedno bolj zanašamo na javni zdravstveni sistem, katerega plačujemo davkoplačevalci. Obenem pa prihajajo na dan znova dokazi, da največje multinacionalke in premožni posamezniki ne prispevajo svojega poštenega deleža za plačilo teh storitev. Neenakosti med državljani in državami se poglobljajo zaradi nedelujočih davčnih sistemov. Največjo vlogo pri izogibanju davkov pa igrajo države – ne zgolj znane davčne oaze, pač pa predvsem najbogatejše države sveta.

'Poročilo Stanje davčne pravičnosti 2020 razkriva, da tudi Slovenija izgublja davke in je odgovorna za izgubljene davke drugih držav. To ni presenetljivo, saj skupaj z nekaterimi evropskimi davčnimi oazami trenutno blokira proces uvedbe ukrepa, ki bi omogočil, da javnost in odločevalci pridejo do podatkov o tem, koliko multinacionalke ustvarijo dobičkov ter plačujejo davkov v posamezni državi, v kateri poslujejo. Zato pozivamo vlado, da nemudoma v Svetu EU podpre javno poročanje po državah.

Lidija Živčič, strokovnjakinja društva Focus, poudarja:

'Poročilo razkriva, da bi lažje naslovili trenutno epidemijo, če bi lahko zdravstvo podprli s sredstvi iz vseh davkov, ki bi jih podjetja in posamezniki morali plačati. To je jasen znak, da moramo celovito prenoviti davčna pravila in sistem.'

--

Povezava do poročila:

State of Tax Justice 2020 webpage: www.taxjustice.net/sotj2020

--

Kontakt za vprašanja o poročilu in raziskavi:

Tax Justice Network: media@taxjustice.net; +44 (0)7562 403078

Kontakt za splošno stanje davčne pravičnosti v Sloveniji:

Ekvilib Inštitut: marusa@ekvilib.org; 040 391 178